

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Радіонова Н.Й.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і аудиту

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Піцик А.П.

Магістр кафедри обліку і аудиту

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

В сучасних умовах підприємства все частіше віддають перевагу зберіганню своїх грошових коштів на поточних рахунках у банках. І не дивно, адже безготівкові розрахунки – це швидко, зручно, надійно. Також здійснення розрахункових операцій через банк знижує необхідність в готівці, що сприяє концентрації в банку вільних грошових коштів, забезпечує їх збереження та більш ефективне використання, як результат це оптимізує й прискорює грошовий обіг держави в цілому.

«Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» є основним нормативним актом Національного банку України, що визначає принципи і методи організації безготівкових розрахунків [1]. Також важливими є нормативно-правовими документами є Закони України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», та нормативні акти Національного банку України [4; 5].

Згідно з Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті «безготівкові розрахунки» – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів.

Однією з основних завдань обліку безготівкових коштів є правильність, повнота та своєчасність їх відображення у системі бухгалтерського обліку підприємства. Для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках у банку, призначено рахунок 31 "Рахунки в банках". Це активний рахунок, який має такі субрахунки:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті» – цей рахунок призначено для запису розрахунків між резидентами;
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» – призначено для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» – окремий рахунок, який можна створити для обліку коштів на капітальні вкладення в національній валюті;
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» – окремий рахунок який можна створити для обліку коштів на капітальні вкладення в іноземній валюті;
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» – призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування ПДВ, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку;
- 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» – призначений для обліку коштів в іноземній валюті, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства. [2].

Господарські операції на рахунку 31 "Рахунки в банках" відображаються на підставі виписок банку і первинних документів, доданих до них. [3].

Розрахункові документи – це складені за встановленою формою документи, що подаються до банку юридичними та фізичними особами і містять письмове доручення про перерахування певної суми грошей у безготівковій формі за отримані товари, роботи, послуги та різні платежі (до бюджету, фондів тощо).

На початковому етапі обліку безготівкових коштів підприємства важливим завданням бухгалтера є своєчасне складання та проведення первинних документів. Цей процес повинен виконуватись вчасно і, головне, правильно.

При готівково-безготівкових операціях банківськими документами використовують грошові чеки та об'яви на внесок готівкою; у випадках безготівкових перерахувань – платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, розрахункові чеки, акредитиви, векселі.

Частіше інших розрахункових документів, вітчизняні підприємства використовують платіжне доручення – документ, що оформляється на спеціальному бланку та є розпорядженням обслуговуючому банку про перерахування визначеної суми на рахунок іншого підприємства. При розрахунках за допомогою платіжного доручення ініціатором платежу виступає платник.

Виписка банку є реєстром аналітичного обліку і підставою для бухгалтерських записів. Одержану з банку виписку в бухгалтерії перевіряють і обробляють: додають первинні документи, вказують коди рахунків, що кореспондують з синтетичним рахунком первинного порядку 31 "Рахунки в банках". Форми банківських виписок можуть бути різними, але з обов'язковим зазначенням: вхідного залишку коштів на поточному рахунку на початок дня, надходжень і перерахувань коштів протягом дня окремо за кожним фактом платежу, вихідного залишку на поточному рахунку на кінець дня. По кожному факту платежу вказують, на підставі якого номера документа його було зроблено, реквізити банку і номер рахунка власника.

Під час обробки банківських виписок слід брати до уваги, що з точки зору банку всі кошти підприємств (внески) є борговими зобов'язаннями банку, тому залишки коштів та їх надходження на поточний рахунок підприємства відображають у банківській виписці на кредиті, а видачу або перерахування коштів – на дебеті рахунка. Бухгалтер підприємства робить по цих операціях проводки у зворотному порядку: надходження – по дебету, а видачу або перерахування коштів – по кредиту рахунка 31 "Рахунки в банках"[6].

Якщо у виписці банку виявляються операції, помилково проведені на рахунку 31 "Рахунки в банках", то вони відображаються по дебету або кредиту рахунка № 31 в кореспонденції з рахунками № 374 «Розрахунки за претензіями». В таких ситуаціях про помилки сповіщають установу банку і вимагають виправлення даних помилок. Також помилки, допущені по операціях рахунка 31 "Рахунки в банках", потрібно своєчасно виявляти та слідкувати за їх обов'язковим і точним виправленням. Не виявленні або не виправлені помилки можуть тягнути за собою збитки грошових коштів і мають бути списані на збитки підприємства. Загально відомо, що на рахунку 31 "Рахунки в банках" залишок має відповідати залишкам грошей у виписці банку за всіма рахунками підприємства.

Завершальним етапом обліку грошових коштів на рахунках в банках є відображення зазначеної інформації у Звіті про рух грошових коштів у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Правильний та своєчасний облік безготівкових грошових коштів забезпечує чітку їх організацію, прискорює обіг, сприяє зниженню дебіторської та кредиторської заборгованості, укріпленню

розрахунково-платіжної дисципліни. підвищує рівень ліквідності та платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : постанова від 21.01.2004 р. № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
2. Облік операцій на поточних рахунках у банках та інструменти безготівкових розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/90139/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_operatsiy_potochnih_rahunkah_bankah_instrumenti_bezgotivkovih_rozrahunkiv.
3. Облік, аналіз і аудит операцій на рахунках у банках в національній валюті на підприємстві пп дні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/7JB09v5HCKU.html>
4. Про Національний банк України : закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 29, ст.238 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
5. Про банки і банківську діяльність : закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Радіонова Н. Й., Білоус К. С. Організаційні та методичні підходи до проведення аудиту грошових коштів / Н. Й. Радіонова, К. С. Білоус // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". – 2019. – №15. <https://www.inter-nauka.com/issues/2019/15/5301>